

กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

นางสาว รัฐยา ผานิชชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-6956-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ASSURED'S PROTECTION FUND

Miss Rattaya Phanitchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

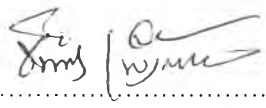
Chulalongkorn University

Academic Year 2005

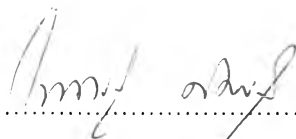
ISBN 974-17-6956-3

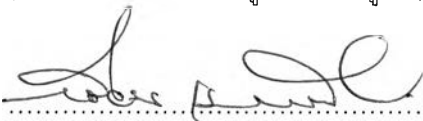
หัวข้อวิทยานิพนธ์	กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต
โดย	นางสาวรัฐยา ผานิชชัย
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์สรศักดิ์ ทัศนสุวรรณ

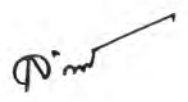
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ศงสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ลำเรียง เมฆเกรียงไกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์สรศักดิ์ ทัศนสุวรรณ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ไกรสร บารมีอวยชัย)

..... กรรมการ
(อาจารย์อภิศักดิ์ ก้องกังวาลโชค)

รัฐยา ฆานิชชัย : กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต (THE ASSURED'S PROTECTION
FUND) อ.ที่ปรึกษา : รศ.สำเรียง เมฆเกรียงไกร , อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.สรศักดิ์

ทันตสุวรรณ ,168 หน้า. ISBN 974-17-6956-3

บริษัทประกันชีวิตจัดเป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่มีการระดมเงินออม ที่เรียกว่า เบี้ย
ประกันชีวิต ซึ่งแตกต่างจากสถาบันการเงินอื่นๆ แต่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ไม่
มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันชีวิตว่าจะได้รับจำนวนเงินเอาประกันชีวิตคืน
ตามสัญญาประกันชีวิต หากเกิดกรณีที่บริษัทประกันชีวิตต้องประสบปัญหาทางการเงินซึ่งต่างกับ
กรณีของธนาคารที่มีระบบประกันเงินฝาก

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหามาตรการคุ้มครองป้องกันความเสียหายและสร้างความ
มั่นใจให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตในการเข้าทำสัญญาประกันชีวิต

จากการศึกษาวิจัยโดยศึกษาจากกฎหมายของต่างประเทศพบว่า การจัดตั้งกองทุนเพื่อ
คุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต เป็นวิธีการที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันชีวิตได้ในกรณีที่บริษัท
ประกันชีวิตประสบปัญหาทางการเงิน

ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่า ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตในประเทศ
ไทย โดยกองทุนนี้จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสถาบันประกันเงินฝากของธนาคาร

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา.....2548.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*สุกัญญา อมตชัย*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*สุกัญญา*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....*นิมิต*.....

4586134234 : MAJOR LAW

KEY WORD : LIFE INSURANCE/ ASSURED/ FUND

RATTHAYA PHANITCHAI : THE ASSURED'S PROTECTION FUND. THESIS

ADVISOR : ASSOC. PROF. SAMRIENG MEKKRIENGKRAI, THESIS COADVISOR :

MR.SORRASAK TUNTASUWAN, 168 pp. ISBN 974-17-6956-3

Life insurance companies are classified as a type of financial institutions, collecting the different kind of savings from the others, called "a premium". In case of life insurance companies encounter the financial problems, Life Insurance Act B.E.2535 does not have any regulation in the assured's protection from getting the sum insured back according to life insurance contract. In this case it is different from the bank deposit insurance system.

This research is aimed to investigate the regulations in protection from damages and to ensure the assured to enter into a life insurance contract.

The findings, studying from the foreign laws, find that the establishment of the assured's protection fund is a method to prevent the assured against the financial problems of life insurance companies.

As a result, the researcher suggests that it should establish the assured's protection fund in Thailand. And this fund should have the same characteristics as bank deposit insurance corporation.

Field of study..... Laws.....

Academic year..... 2005.....

Student's signature..... *Ratthaya Phanitchai*.....

Advisor's signature..... *S. Mekriengkrai*.....

Co-adviser's signature..... *Sorrasak Tuntasuwan*.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์และคุณพ่อคุณแม่ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้เขียนและสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนด้วยดีมาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญ เป็นอย่างสูง ที่ท่านได้กรุณาให้ความเมตตาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกรุณาให้คำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์สำเริง เมฆเกรียงไกร เป็นอย่างสูง ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ถึงแม้ว่าท่านจะมีภารกิจที่รับผิดชอบมากมายหลายประการ และขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์สรศักดิ์ ทันตสุวรรณ เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความเมตตาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และกรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา ที่แนะนำแนวทางตั้งแต่เริ่มต้นหัวข้อเรื่องของวิทยานิพนธ์ การจัดทำวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและแก้ไขการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้เขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ไกรสร บารมีอวยชัย และท่านอาจารย์อภิศักดิ์ ก้องกังวฬโชค เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความเมตตาและสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งแก่ผู้เขียนรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำข้อคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์วีรพงษ์ บุญญภาส และรองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้ความเมตตาแก่ผู้เขียน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณบุญชัย มาดารี ที่ให้แรงใจและความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนเป็นอย่างมากขณะทำวิทยานิพนธ์จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณอัญชลา มังคละเรีเยร คุณจินดา บุญฤทธิ์ฤทัยกุล เพื่อนๆ ทุกคน พี่สาว น้องสาว และหลานสาว ที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนเห็นว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีข้อบกพร่องหลายประการ ซึ่งผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว อย่างไรก็ตามผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์บ้างพอสมควรและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่บุพการี บิดามารดา และบูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือและส่งเสริมมาตลอดชีวิตของผู้เขียน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานการศึกษา.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษาและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6

บทที่ 2 หลักการประกันชีวิต

2.1 หลักการประกันชีวิต.....	7
2.1.1 ความเป็นมาของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย.....	7
2.1.2 ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย.....	9
2.1.3 ประเภทของการประกันชีวิต.....	10
- แบบอาศัยความทรงชีพของบุคคล (Pure endowment).....	10
- แบบอาศัยความมรณะของบุคคล (Life insurance).....	11
- แบบสะสมทุนหรือสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance).....	11
- การประกันอุบัติเหตุ (Accident Insurance).....	12

2.1.4	ลักษณะทั่วไปของสัญญาประกันชีวิต.....	13
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาเสี่ยงโชค.....	13
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาฝ่ายเดียว.....	14
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญามีเงื่อนไข.....	15
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป.....	16
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาที่ต้องจ่ายเงินตามที่กำหนดไว้.....	17
	- สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาที่รัฐบาลควบคุมดูแล.....	18
2.1.5	ลักษณะเฉพาะของสัญญาประกันชีวิต.....	19
2.1.6	ความรับผิดชอบตามสัญญาประกันชีวิต.....	20
2.1.6.1	หน้าที่ของผู้รับประกันชีวิต.....	20
	- หน้าที่ใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต.....	20
	- หน้าที่กำหนดเบี้ยประกันชีวิต.....	23
	- หน้าที่คืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัย.....	24
	- ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันชีวิต.....	25
2.1.6.2	หน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิต.....	26
	- หน้าที่เปิดเผยข้อความจริง.....	26
	- หน้าที่ส่งเบี้ยประกันชีวิต.....	29
2.1.7	การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย.....	31
2.1.7.1	การกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงิน.....	31

- หลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียน.....	32
- การกำหนดจำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำตามกฎหมาย.....	33
- การจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย.....	34
- การกำหนดเงื่อนไขการลงทุน.....	36
- การกำหนดระบบการเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System).....	41
- การตรวจสอบ การปรับปรุงฐานะการเงิน และการเข้าควบคุมบริษัท.....	44
2.1.7.2 การควบคุมอัตราเบี้ยประกันภัย.....	45
2.2 ปัญหาเรื่องมาตรการในการรับประกันจำนวนเงินเอาประกันชีวิต ของผู้เอาประกันชีวิต.....	46

บทที่ 3 กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 กฎหมายประเทศญี่ปุ่น.....	48
3.1.1 ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศญี่ปุ่น.....	48
3.1.2 การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศญี่ปุ่น.....	50
3.1.2.1 การอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต.....	50
- เงินกองทุน.....	51
- ส่วนเหลือมทรัพย์สินเหนือนี่สิน.....	51
- คุณสมบัติความเหมาะสมของกรรมการและผู้บริหาร.....	52
- การจัดสรรการประกันภัยต่อที่เหมาะสม.....	52
3.1.2.2 หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าของทรัพย์สินและหนี้สิน.....	52

3.1.2.3	ข้อกำหนดในการส่งรายงานแสดงฐานะหนี้สินการเงิน และการดำเนินการ.....	52
3.1.2.4	การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทประกันชีวิต.....	53
3.1.3	การดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตของญี่ปุ่น ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด.....	54
3.1.3.1	แบบการประกันชีวิตแบบใหม่.....	55
	- แบบเบี้ยประกันภัยต่ำเพื่อความคุ้มครอง.....	55
	- แบบเฉพาะกลุ่ม.....	57
	- แบบการออมทรัพย์ดอกเบียผันแปร.....	58
	- แบบค่ารักษาพยาบาล.....	60
	- แบบกำหนดจำนวนเงินเอาประกันภัย เป็นเงินตราต่างประเทศ.....	62
3.1.3.2	ช่องทางการจำหน่ายกรมธรรม์ของธุรกิจประกันชีวิตญี่ปุ่น.....	63
3.1.4	วิธีการกู้ฐานะบริษัทของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศญี่ปุ่น.....	64
3.1.5	องค์กรคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์ประกันชีวิต (Life Insurance Policyholder Protection Organization).....	67
3.2	กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา.....	70
3.2.1	รูปแบบที่ใช้ในการกำหนดฐานะความมั่นคงของธุรกิจประกันภัย.....	70
3.2.1.1	การกำหนดในรูปของอัตราส่วน (fixed ratio).....	70
3.2.1.2	การกำหนดขนาดของเงินกองทุนโดยปรับตามความเสี่ยง (risk-based capital model).....	71

3.2.1.3	การกำหนดขนาดของเงินกองทุนตามวิธี risk or ruin theoretic approaches.....	72
3.2.1.4	การกำหนดขนาดของเงินกองทุนด้วยวิธีการเสริม (supplementary approach).....	72
3.2.2	การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในสหรัฐอเมริกา.....	72
3.2.2.1	แนวความคิดของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต.....	72
3.2.2.2	วัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต.....	74
3.2.2.3	ระดับของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต.....	75
3.2.2.4	การกำกับดูแลการจ่ายผลประโยชน์ ตามสัญญาประกันชีวิต.....	77
3.2.3.5	การเข้าแทรกแซงการดำเนินงาน กรณีที่บริษัทประกันชีวิตขาดสภาพคล่องทางการเงิน (Insurer Insolvency).....	79
3.2.3	บทบาทของการกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation).....	80
3.2.4	บทบาทของผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระและนักคณิตศาสตร์ประกันภัย.....	81
3.2.5	กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต (State Guaranty Associations).....	82
3.3	กฎหมายประเทศอังกฤษ.....	95
3.4	กฎหมายประเทศลัตเวีย.....	96
3.5	กฎหมายประเทศเกาหลีใต้.....	97
3.6	กฎหมายประเทศมาเลเซีย.....	97

บทที่ 4 กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตในประเทศไทย

(The Assured's Protection Fund)

- 4.1 มาตรการเสริมในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต
 ในกรณีที่จะจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตในประเทศไทย..... 99
- 4.1.1 การกำหนดเงินสำรองประกันชีวิต..... 100
- 4.1.2 การกำหนดขนาดเงินกองทุน..... 100
- 4.1.3 การกำหนดหลักทรัพย์ประกัน..... 103
- 4.1.4 การกำหนดเงื่อนไขการลงทุน..... 104
- 4.1.5 การกำหนดระบบการเตือนภัยล่วงหน้า
 (Early Warning System)..... 110
- 4.2 มาตรการเสริมความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันชีวิต
 ในกรณีที่จะจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตในประเทศไทย..... 117
- 4.2.1 การกำหนดมาตรฐานทางบัญชีและผู้ตรวจสอบบัญชี..... 117
- 4.2.1.1 มาตรฐานทางบัญชี..... 117
- 4.2.1.2 การตรวจสอบบัญชี..... 118
- 4.2.2 การปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อส่งเสริมให้เกิด
 ระบบ Corporate Governance ขึ้นในบริษัทประกันชีวิต..... 121
- 4.3 ความเหมาะสมในการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต
 ในประเทศไทย..... 129
- 4.4 ความหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต..... 140
- 4.5 การจัดตั้งและการบริหารกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต..... 141

4.5.1	จำนวนกองทุน.....	142
4.5.2	ที่มาของเงินกองทุน.....	143
4.5.3	การควบคุมขนาดของกองทุน.....	143
4.5.4	สถานะของกองทุนและการจัดการกองทุน.....	144
4.5.5	การใช้เงินจากกองทุนและสิทธิหน้าที่ของกองทุน.....	146
4.6	การแก้ไขหรือตรากฎหมายใหม่เพื่อรองรับ การจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต.....	147
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ		
5.1	บทสรุป.....	149
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	155
	รายการอ้างอิง.....	163
	บรรณานุกรม.....	166
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	168

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	กฎเกณฑ์การลงทุนของบริษัทประกันชีวิต
ตารางที่ 2	เปรียบเทียบเบี้ยประกันภัยต่อจำนวนเงินเอาประกันภัย 1 ล้านบาท
ตารางที่ 3	แบบกำหนดจำนวนเงินเอาประกันภัยเป็นเงิน US ดอลลาร์
ตารางที่ 4	แบบกำหนดจำนวนเงินเอาประกันภัยเป็นเงินเยนญี่ปุ่น
ตารางที่ 5	Property-Liability Guaranty Association Provisions
ตารางที่ 6	Property-Liability Guaranty Fund Net Assessments and Net Expense, 1981-1991
ตารางที่ 7	วิธีการกำหนดฐานะความมั่นคงของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น